

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ВИСНОВОК

**на проєкт Закону про обіг товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або
деградацією лісів (реєстр. № 15352 від 25.06.2026)**

За дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. від 22.06.2026 Комітет з питань екологічної політики та природокористування на своєму засіданні 25.08.2026 (протокол № 271) розглянув проєкт Закону про обіг товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів (реєстр. № 15352 від 25.06.2026), поданий народним депутатом України Бондаренком О.В. та іншими народними депутатами України, і відзначає.

Метою проєкту Закону, відповідно до пояснювальної записки, є протидія знелісненню та деградації лісів, встановлення правових та організаційних механізмів контролю ввезення на митну територію України, надання на ринку та вивезення за межі митної території України товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів.

Проєкт Закону розроблено з метою виконання міжнародних зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та наближення національного законодавства до права Європейського Союзу, а саме Регламенту (ЄС) 2023/1115 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про розміщення на ринку Союзу та експорт із Союзу певної сировини та товарів, пов'язаних із знелісненням та погіршенням стану лісів та про скасування Регламенту (ЄС) № 995/2010 (EUDR) (далі – Регламент (ЄС) 2023/1115).

Регламент (ЄС) 2023/1115 має на меті скоротити викиди парникових газів та втрату біорізноманіття шляхом збільшення споживання продукції, «вільної від знеліснення», та зменшення впливу ЄС на глобальне знеліснення і деградацію лісів.

Сфера дії Регламенту (ЄС) 2023/1115 поширюється на визначені види сировини (зокрема, пальмову олію, велику рогату худобу, сою, каву, какао, товари з деревини та каучук), а також похідні товари, виготовлені з такої сировини.

Проєктом Закону пропонується:

визначити правові та організаційні засади ввезення на митну територію України, надання на ринку та вивезення за межі митної території України товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів;

запровадити перелік товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів, до яких належать товари, що підпадають під вимоги законодавства Європейського Союзу;

визначити обов'язок операторів, наступних операторів та трейдерів забезпечувати збір, зберігання та подання інформації про походження товарів, у тому числі геолокаційних даних щодо земельних ділянок, на яких вироблено відповідну продукцію після 31.12.2020;

запровадити механізми оцінки рівня ризиків невідповідності товарів та вжиття заходів щодо їх мінімізації відповідно до стандартів Європейського Союзу;

встановити вимоги щодо належної перевірки суб'єктами господарювання, які здійснюють ввезення, надання на ринку або вивезення відповідних товарів;

запровадження системи обліку на базі інформаційно-комунікаційних систем «Державний аграрний реєстр» та електронного кабінету експортера, які дозволять обробляти інформацію щодо товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів тощо.

Крім того, проект Закону передбачає внесення змін до Лісового кодексу України (далі – ЛКУ) та законів України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» і «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності».

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) висловило низку зауважень і пропозицій до змісту законопроекту.

ГНЕУ звертає увагу на необхідність доопрацювання термінологічного апарату законопроекту, зокрема положень щодо визначення «наступного оператора». Зазначений термін охоплює як юридичних осіб, так і фізичних осіб – підприємців, водночас критерії віднесення до мікро-, малих, середніх та великих підприємств, передбачені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», застосовуються до юридичних осіб.

Аналогічне зауваження стосується також використання у проекті понять «оператор» і «трейдер».

Законопроектом визначено термін «сільськогосподарські та інші товари (окрім товарів з деревини) – товари, включені до переліку товарів, виробництво яких може бути пов'язане зі знелісненням та/або деградацією лісів, окрім товарів зазначених у групі 44 УКТ ЗЕД згідно із Законом України «Про Митний тариф України». Водночас у абзаці двадцять четвертому статті 1 законопроекту «товари, пов'язані зі знелісненням та/або деградацією лісів» визначаються як «товари,

визначені Кабінетом Міністрів України за кодами в межах Груп 01, 02, 09, 12, 15, 16, 18, 23, 29, 38, 40, 41, 44 УКТ ЗЕД згідно із Законом України «Про Митний тариф України» ...». ГНЕУ зазначає, що з метою належного розуміння, які товари вважатимуться сільськогосподарськими, а які іншими, доцільно визначити детальний перелік таких товарів, а не лише групи, до яких вони відносяться.

ГНЕУ звертає увагу, що у законопроекті йдеться про отримання відповідними суб'єктами визначених законодавством витягів з ряду інформаційних систем, реєстрів та інших інформаційних ресурсів. На думку ГНЕУ, формулювання «визначених законодавством» не виключатиме можливості унормування означених відносин на підзаконному рівні, що не узгоджуватиметься із приписами Закону України «Про публічні електронні реєстри», згідно з якими види та матеріальні форми документів, що створюються під час ведення реєстру мають зазначатись на рівні закону.

Аналогічні зауваження стосуються й пропозиції у частині першій статті 10 законопроекту щодо визначення на рівні «законодавства» порядку доступу відповідних господарюючих суб'єктів до визначених державних інформаційних ресурсів.

У приписах оновленої статті 1 Закону, відповідно до яких «деревина та вироби з деревини – вироби з деревини, виготовлені внаслідок механічного або хімічного оброблення лісоматеріалів (розділ IX, група 44 коди 4401, 4402, 4404-4421 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності)», на погляд ГНЕУ, посилання на «коди» доречніше було б замінити посиланням на «товарні позиції».

У новій частині п'ятій статті 45 ЛКУ згадується Державний реєстр сертифікованих лісовпорядних організацій та Державний реєстр сертифікованих інженерів-лісовпорядників. Разом з тим, подальша деталізація питань створення, функціонування та ведення означених публічних електронних реєстрів у законопроекті не передбачена.

Статтю 63 «Зміст ведення лісового господарства» ЛКУ пропонується доповнити новою частиною другою: «з метою застосування багатофункціонального використання лісів з урахуванням природних, лісорослинних умов, породного складу лісів, широко застосовуються методи наближеного до природи лісівництва – системи організації і ведення лісового господарства, яка забезпечує безперервне відтворення і формування більш різноманітних лісів, подібних до природних за своєю структурою і генезисом, постійний лісовий покрив, на основі природного або штучного поновлення, сприяючи збереженню біорізноманіття в лісах та сталому використанню лісових ресурсів». Однак ГНЕУ зауважує, що механізм реалізації відповідного припису у статті не визначений.

Кабінет Міністрів України у висновку щодо відповідності міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (*acquis EC*) зазначив, що законопроект в цілому не суперечить праву Європейського Союзу (*acquis EC*). Разом з тим, проект Закону потребує доопрацювання з метою врахування висловлених зауважень, а також більш повної транспозиції положень Регламенту (ЄС) 2023/1115.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України зазначило у своєму висновку, що підтримує законопроект.

Міністерство юстиції України відзначає, що проект Закону передбачає існування територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин та центрального орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства (зокрема, частина перша статті 1, частина друга статті 26).

У зв'язку з цим Мін'юст зазначає, що положеннями частини першої статті 13, частини першої статті 21 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» визначено, що територіальні органи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади утворюються у випадках, коли їх створення передбачено положенням про міністерство та відповідно про центральний орган виконавчої влади, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Відтак, можливість утворення територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади визначається Кабінетом Міністрів України шляхом затвердження положення про відповідний орган, а не Верховною Радою України шляхом прийняття відповідного закону.

Також Мін'юст звертає увагу, що відповідно до частини п'ятої статті 18 проекту Закону у разі відсутності інформації за результатами пошукового запиту з використанням пошукового інтерфейсу електронного кабінету експортера, користувач здійснює пошук та збір інформації з використанням інших джерел інформації відповідно до законодавства про інформацію для належної перевірки стосовно товарів, що експортуються та виготовлені із деревини, яка заготовлена, у тому числі відповідно до ордеру на видалення зелених насаджень або іншого документа, що підтверджує заготівлю деревини на земельних ділянках, яка не призвела до знеліснення та/або деградації лісу (зокрема, якщо деревина потрапила на митну територію України в режимі імпорту), виданих після 31.12.2020.

Запропоноване формулювання залишає відкритим питання щодо того, який саме документ мається на увазі під «іншим документом, що підтверджує заготівлю деревини на земельних ділянках, яка не призвела до знеліснення та/або деградації лісу», а також який суб'єкт уповноважений видавати такий документ.

Також Мін'юст відмічає, що проектом Закону пропонується внести зміни до статті 41 ЛКУ шляхом виключення частини третьої, згідно з якою, нормативи, за

якими виділяються особливо захисні лісові ділянки, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Натомість частина друга зазначеної статті, частина друга статті 45 ЛКУ (у редакції проекту Закону) передбачають, що особливо захисні лісові ділянки виділяються під час здійснення лісовпорядкування. Лісовпорядкування здійснює сертифікована юридична особа (далі – лісовпорядна організація), що володіє необхідним технічним і технологічним забезпеченням та у складі якої працює за основним місцем роботи сертифікований інженер-лісовпорядник.

Однак зміст наведених положень не дає чіткого розуміння того, за якими критеріями (в чинній редакції виступають встановлені Урядом нормативи) лісовпорядна організація під час здійснення лісовпорядкування виділятиме лісові ділянки, як особливо захисні.

Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту України, Державне агентство лісових ресурсів України повідомили про відсутність пропозицій та зауважень до законопроекту.

Міністерство освіти і науки України з метою приведення положень проекту Закону у відповідність до термінології Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» пропонує у статті 1 законопроекту слова «наукових даних» замінити словами «дослідницьких даних».

Міністерство цифрової трансформації України надало зауваження та пропозиції, зокрема щодо функціонування єдиної державної системи електронного обліку деревини та системи обліку сільськогосподарських товарів у сфері знеліснення та/або деградації лісів, Державного реєстру лісовпорядних організацій та Державного реєстру сертифікованих інженерів-лісовпорядників.

Міністерство фінансів України у своєму висновку зазначило, що проект Закону потребує доопрацювання в частині надання фінансово-економічних розрахунків щодо впливу на дохідну та видаткову частини державного та місцевих бюджетів.

Державне спеціалізоване господарське підприємство «Ліси України» надало пропозиції до законопроекту, що мають техніко-юридичний характер. Також ДП «Ліси України» додатково пропонує у законопроекті законодавчо врегулювати питання, пов'язане з корпоратизацією ДП «Ліси України».

Український ордена «Знак Пошани» науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького надав зауваження та пропозиції до законопроекту та зазначив про необхідність його прийняття у першому читанні з подальшим врахуванням наданих зауважень та пропозицій.

Зокрема, УкрНДІЛГА пропонують встановити перехідний період тривалістю 12 – 24 місяці після набрання чинності Законом для адаптації бізнесу, створення

електронних реєстрів, а також для проведення навчання операторів і розроблення методичних рекомендацій щодо збору й обробки інформації.

Крім цього, зазначено, що вимога щодо надання точних геолокаційних координат земельних ділянок із лісовою сировиною потребує узгодження з вимогами національної безпеки. Запропоновано передбачити механізм шифрування або обмеженого доступу до таких просторових даних, щоб унеможливити їх використання ворогом.

Національна академія аграрних наук України, Національний лісотехнічний університет України, Всеукраїнська громадська організація «Товариство лісівників України» надали низку зауважень та пропозицій до законопроекту, які зокрема, стосуються термінології законопроекту та передбачених змін до ЛКУ.

Громадська спілка «Всеукраїнська Аграрна Рада» надала зауваження та пропозиції до законопроекту.

Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу» підтримує прийняття законопроекту за основу, як важливого кроку для наближення українського законодавства до вимог Європейського Союзу та збереження можливостей експорту відповідної аграрної продукції на ринок ЄС, однак вважає необхідним доопрацювати практичні механізми його реалізації до другого читання.

Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу у своєму висновку зазначив, що проєкт Закону спрямований на виконання пункту Плану України та Національної програми адаптації та в цілому не суперечить праву Європейського Союзу, водночас потребує доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень, а також погодження з Європейською Комісією через Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України.

Представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини під час розгляду питання зазначила про підтримку законопроекту та висловила деякі зауваження до нього.

Під час засідання Комітету народними депутатами України, представниками центральних органів виконавчої влади, громадських організацій та наукової спільноти було обговорено положення законопроекту, зокрема питання щодо уточнення термінології законопроекту, удосконалення механізмів належної перевірки товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів, державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства у сфері обігу товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів, охорони та збереження пралісів, квазіпралісів, природних лісів, положення щодо служби державної лісової охорони і лісової охорони постійних лісокористувачів, удосконалення порядку затвердження розрахункової лісосіки, проведення лісовпорядкування, рубок переформування та ведення електронного обліку деревини.

Комітет з питань екологічної політики та природокористування за результатами опрацювання законопроекту та обговорення висловлених до нього зауважень і пропозицій зазначає, що порушені питання можуть бути враховані під час його підготовки до другого читання з урахуванням частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України.

Комітет вважає, що прийняття законопроекту запровадить ефективні механізми протидії знелісненню та деградації лісів, забезпечення простежуваності товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів, та подальше наближення законодавства України до права Європейського Союзу.

Крім того, реалізація положень законопроекту сприятиме виконанню зобов'язань України в межах Ukraine Facility, зокрема щодо розширення використання електронного обліку деревини, забезпечення простежуваності її походження та руху, а також удосконалення системи підтвердження законності походження деревини та виробів з неї.

Враховуючи вищевикладене, Комітет ухвалив висновок та прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України проєкт Закону про обіг товарів, пов'язаних зі знелісненням та/або деградацією лісів (реєстр. № 15352 від 25.06.2026), поданий народним депутатом України Бондаренком О.В. та іншими народними депутатами України, за результатами розгляду у першому читанні прийняти за основу.

Відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України просити головуючого на пленарному засіданні під час розгляду законопроекту у першому читанні оголосити про необхідність внесення до тексту законопроекту змін, які не є предметом розгляду в першому читанні.

Співдоповідачем на пленарному засіданні із зазначеного питання визначено народного депутата України, члена Комітету з питань екологічної політики та природокористування Матусевича Олександра Борисовича.

Голова Комітету

Олег БОНДАРЕНКО

